הלכה · משנה תורה · מפרשים · חידושים מהגאון בעל מחנה אפרים · ספר נשים

חידושים מהגאון בעל מחנה אפרים על משנה תורה, הלכות גירושין

רבי אפרים נבון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושים מהגאון בעל מחנה אפרים על משנה תורה, הלכות גירושין

רבי אפרים נבון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושים-מהגאון-בעל-מחנה-אפרים-על-משנה-תורה-הלכות-גירושין/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה יד 4
פרק ב 4
הלכה ח 4
פרק ג 4
הלכה ט 4
הלכה טו 4
פרק ו 9
הלכה ז 9
הלכה י 9
הלכה יא 9
הלכה יד 9
הלכה יח 10
פרק ז 10
הלכה ב 10
פרק ח 10
הלכה א 10
הלכה יח 11
הלכה יט 11
פרק ט 11
הלכה ט 11
הלכה טז 11
הלכה יז 12
הלכה כג 13
הלכה כה 13
הלכה לב 13
הלכה לג 13
פרק י 14
הלכה ג 14
הלכה יב 14
הלכה יח 14
פרק יא 14
הלכה כב 14
פרק יב 15
הלכה כג 15
פרק יג 15
הלכה ג 15

פרק א

הלכה יד

כתב הרמב"ם ז"ל **בד"א כשהיה הגט בכתב יד סופר אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו וחתם עד אחד ונתנו לה ה"ז גט פסול**. נ"ב משמע דהא אם נתנו לה בעדי מסירה כשר ולית כאן למיחש כיון דניכר מתוכו כמ"ש הרב בכ"מ פ"ג. ומ"ש רבינו פ"ג שאם היה בו עד אחד כשר ונמסר בעדים די"א שהגט בטל ולא יראה לי דבר זה אלא פסול מדבריהם ע"כ. לא קאי אלא אכתבו שלא לשמה וה"ק ול"נ דלא הוי מזוייף אלא כמזוייף דילמא אתי למיסמך אעדי חתימה ופסול מדבריהם וממילא דבע"א לא שייך האי חששא:

פרק ב

הלכה ח

כתב הרמב"ם ז"ל **הבעל שהביא גט בידו חתום**. נ"ב הא דנקט חתום לחידושא נקטיה וכמ"ש ועיין מהרש"ך ח"א:

אמר לאחרים וכו'. נ"ב הלח"מ תמה על הרב ב"י ז"ל דכיון דדעתו דרבינו ס"ל דנאבד הוי כ"ש דפסול אם כן למה באותה בעיא דכתבו ותנו לשליח כתב דכיון דהרמב"ם לא כתב זאת אלא בנמצא פסול משמע דבנאבד לא אבעיא לן והגט בטל וכו' ע"כ. נ"ב לק"מ דכשעשאו שליח לנתינה אם כשכתבו ונתנו לה ונמצא פסול והרי גמרה שליחותן אפ"ה מטעם דנתינה מעליא קאמר כותבין כ"ש בנאבד דעדיין לא נתנו כלום. אבל כשעשאו שליח לכתיבה לבד נהי דאיכא לספוקי היכא דכתבו פסול שמא כתיבה מעליא קאמר מ"מ כשכתבו גט ראוי ונאבד הרי נגמר שליחותן:

פרק ג

הלכה ט

כתב הלח"מ וז"ל ואולי י"ל לדעתו דמחמירין טפי גבי מתה דאמרינן כי היכי דמת זה מת האחר אבל בנפילה אם נפל מהאחר לא חיישינן בהוחזקו ע"כ. נ"ב על כרחין צ"ל כן דאל"כ קשה ההוא עובדא בההוא גיטא דאשתכח בסורא כדאיתא בפרק האשה שלום והכי כתבו התוס' שם וכ"נ דברי הטור:

הלכה טו

כתב הרמב"ם ז"ל **הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה כותי ועבד וכו' מפני שהכותי על דעת עצמו הוא כותב וחרש שוטה וקטן אינם בני דעה והעבד אינו בתורת**

גיטין וקידושין. ונראה דטעמו דעבד פסול משום דלאו בני כריתות נינהו. והתוספות והרשב"א והר"ן כתבו דלא שייך משום דלאו בני כריתות נינהו אלא בעדות אבל כתיבה כיון דלאו משום עדות הוא ושליחות נמי לא בעינן לא שייך למיפסל משום דלאו בני כריתות נינהו כי היכי דלא פסלינן מילה בעכו"ם אע"ג דלאו בני מילה נינהו. ולע"ד נראה כדברי הרמב"ם מדאמרינן בגמרא גבי מתניתין דכל השטרות העולים בערכאות של עכו"ם כו' ר"ש אומר אף אלו כשרים ופריך בגמרא והא לאו בני כריתות נינהו ופירש רש"י דכיון דלא שייכי בתורת גיטין אינם נעשים עדים בדבר דכתיב וכתב ונתן מי שישנו בנתינה ישנו בכתיבה ואע"ג דגמרא איירי אליבא דר"מ מ"מ מדר"מ נשמע לר"א דס"ל דכתב דקרא אכתיבת סופר קאי דדרשינן מי שישנו בנתינה ישנו בכתיבה וכ"נ מפירש"י בגמרא גבי ההיא דפריך והא ערכאות של עכו"ם דפסולא דאורייתא הוא ופירש רש"י דכתיב וכתב ונתן מי שישנו בנתינה ישנו בכתיבה ומשני ר"א היא דאמר עדי מסירה כרתי, ופירש רש"י וכתב אכתיבת הגט כתיב ואיירי כשכתבו סופר ישראל. והתוספות כתבו דיש לפסול לעבד בכתיבה דבעינן שליחות אכתיבה מדאמרינן צריך שיאמר לסופר כתוב. והרשב"א ז"ל הביא עוד ראיה מדאמרינן בההיא דהוו קרו לה נפאתה וכתבו אינהו תפאתא דאין חוזרין וכותבין לה גט אחר משום דעשו שליחותן. הן אמת דלפי מ"ש הר"ש ב"ר צמח ז"ל שם דלא אמרו עשו שליחותן אלא כשנכתב ונחתם אין ראיה והרמב"ן ורשב"א והר"ן דחו זה והביאו ראיה מריש זבחים דתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים ופריך בגמרא הא סתמא כשרים ורמינהו הכותב טופסי גיטין צריך שיניח התורף ומשני זבחים בסתמא לשמן קאי אשה לאו לגירושין קיימא ואם איתא דלכתיבה ג"כ בעינן שליחות מאי פריך נהי דסתמן לשמן קאי מ"מ בעינן שיניח תורף שיכתבנו בשליחות הבעל ומאי משני אשה לאו לגירושין עומדת דמשמע דאי הוה קיימא לגירושין היה יכול לכתוב תורף ולא בעינן שליחות ומאי דפסלינן לכתוב תורף בלא צואת הבעל משום דבלא צואת הבעל לא חשבינן כונתן לשמה אע"פ שמתכוונין לשמה לשם אשה זו:

איברא דהרמב"ם ז"ל רפ"ב כתב וז"ל זה שנאמר בתורה וכתב לה אחד הכותב בידו או שאמר לאחר לכתוב לו. וכתב ה"ה דהטעם דבכל התורה שלוחו של אדם כמותו ורבנן דרשי האי וכתב בכתיבה מתגרשת וכו' עכ"ל. נראה בפירוש דלכתיבה נמי בעינן שליחות. אמנם צריך להבין מאי דמסיים הר"מ ז"ל וכתב לא נאמר וכתב אלא לומר שאינה מתגרשת אלא בכתב והא איצטריך וכתב לה שיהא הבעל כותב או שלוחו ובפרק מי שאחזו אמתניתין דאמרו לו לכתוב גט קאמר בגמרא מני ר"מ היא דאמר מילי

מימסרן לשליח אימא סיפא עד שיאמר לסופר כתוב וכו' אתאן לר"י דאמר מילי לא מימסרן לשליח ופירש רש"י מילי מימסרן לשליח דשלוחו של אדם כמותו ור"י סבר לא מימסרן לשליח אלמא דלכתיבה נמי בעינן שליחות. וכתב הר"ן בשם הרמב"ן בפ' התקבל דאע"ג דעושה אדם שליח שלא בפניו שאני גט דבעינן לשמה ובעינן נמי וכתב לה כלומר שיכתבנו הבעל ואין הסופר והעדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו. ובס"פ המגרש קאמר בגמרא וליחוש דילמא אימלוכי אימליך כתב הר"ן בשם הרמב"ן פירוש שמא מתחלה אמר לסופר כתוב גט לאשתי וכתב חציו ונמלך ומנעו מלהשלים הגט ונתבטל שליחותו וכשחזר אחר כך וא"ל לשליח לא עשאו שליח אלא לחצי הגט ולא ניתן לגירושין והקשו על דבריו הרשב"א והר"ן דכיון שמתחלתו ועד סופו נעשה כמצותו המלכה שבינתים למה פסלו ולפי מ"ש לק"מ דנהי דבמצות הבעל נעשה מ"מ חציו הראשון נכתב שלא בשליחות הבעל דכיון דנמלך נתבטל שליחותו ובעינן כתיבה בשליחות הבעל, ובפרק השולח איבעיא להו חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש כלומר מי אמרינן בטליה לדבור ראשון שצוה לכתוב הגט לשמה והוי כאלו לא נכתב הגט לשמה כלל או דילמא שליחות דשליח הוא דבטיל אבל גיטא לא בטיל ומסיק גיטא גופיה לא בטיל. ויש מקצת נוסחאות שגורסות גיטא גופיה מי קא בטליה דמשמע דאילו בטל הגט בפירוש הרי זה בטל ואינה מתגרשת לעולם בגט זה וזו היא שיטת הרמב"ם והתוס' ואם איתא דמאי דבעינן צואת הבעל לאו משום שליחות הוא אלא משום דבלא צואת הבעל לא חשבינן כונתן לשמה א"כ גט זה שנכתב בצואת הבעל הרי נכתב לשמה א"כ מה יכול עוד הבעל לבטל דבשלמא אי בעינן שליחות הבעל לכתיבה אתי שפיר דכיון דבטליה לשליחותיה נמצא כאילו לא נכתב לשמה והוי כאילו אמר כל הרוצה לכתוב גט לאשתי יכתוב, ואפילו לגירסאות דגרסי גיטא גופיה מי קא בטיל הא פירשו טעמא משום דכתיבת הגט לשמה חשיב מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה ואי לא בעינן שליחות לכתיבה מה שייך לומר אי אתי דיבור ומבטל מעשה דהכא לאו לדיבוריה בעינן אלא כדי שיכוון הסופר לשמה וכיון שנכתב לשמה מה שייך כאן לביטול וע"כ לא אמרו אתי דיבור ומבטל מעשה או לא אלא היכא דבעינן שליחות והראיה שהביאו הרשב"א והר"ן מזבחים אינה ראיה דלפי הגמרא דפ' מי שאחזו דקאמר תנייא כותיה דרב אשי כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה ה"ז גט בטל עד שישמעו קולו א"כ מאי מקשה בריש זבחים הא סתמן פסולים כלומר ומ"ש מזבחים דסתמן לשמן הוו והא בגט אפילו כתבו הסופר לשמה פסול כל שלא שמע קול הבעל ואפילו אם צוה הבעל אמרו לסופר פלוני שיכתוב גט לאשתי:

איברא דקשה דבפ' מי שאחזו איתא אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו ואם איתא דבעינן שליחות לכתיבה הא חרש לאו בר שליחות ואינו נעשה משלח ג"כ כמ"ש הרמב"ם בהל' שלוחין ואע"ג דלא קי"ל כרב כהנא היינו מטעם אחר משום דבעינן קולו ואפילו בפיקח לא מהני כתב. ולסברת הרמב"ם שסובר דלא ממעטינן כתב ידו אלא בחרש דכיון דלאו בר דעת הוא אין סומכין על כתיבת ידו להחשיבו בן דעת לק"מ דרב כהנא סבר דעל כת"י סמכינן להחשיבו בן דעת וכיון דבן דעת הוא עושה שליח ג"כ אבל לסברת הטור דסובר דמקולו ממעטינן אפילו כתב פקח קשה. ועיין בחידושי הרשב"א כדברי. והתוספות בעירובין דף י"ג כתבו ז"ל והא דתניא כתב סופר לשמה וכו' ה"ז פסול עד שישמעו קולו מדרבנן הוא א"נ בסוטה אין הכהן מקפיד אם יכתוב שום אדם ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לבעל עכ"ל. ונראה דהיו גורסים פסול. ומ"מ דבריהם תמוהים דהא אמרינן עד שישמעו לאפוקי באומר אמרו קולו לאפוקי כתב ידו אלמא אפילו בדניחא ליה לבעל ואמר אמרו לפ' שיכתוב לא מהני ואפילו כתב בכתב ידו. וראיה אחרת מפרק מי שאחזו קורדייקוס דתנן כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס אמרו עלה בגמרא אמר רשב"ל כותבין ונותנין לאלתר ור"י אומר אין כותבין אלא לכשישתפה וטעמא דר"י דמדמה ליה לשוטה ע"כ. והשתא קשה אם איתא דלכתיבה לא בעינן שליחות ומאי דבעינן קולו היינו משום דבלאו הכי לא חשבינן כוונתו כונה כמ"ש הרשב"א אם כן זה שצוה בעודו בריא ואמר כתבו גט לאשתי ואחזו שטות אח"כ למה לא יכתבו הגט ואם כתבו אמאי הוא פסול מכיון שכתבו לשמה ובצווי הבעל ובשלמא לסברת הסוברים דבעינן שליחות לכתיבה אתי שפיר דכיון דנשתטה נתבטל השליחות, וכ"ת אם איתא דבעינן שליחות לכתיבה א"כ ש"מ שמצוה לכתוב גט וכן מגוייד או צלוב דכותבין ונותנין לאשתו ומי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד ומצי משוי שליח ובשלמא למ"ד דלא בעינן שליחות לכתיבה ניחא. ויש ליישב כאשר לבאר לקמן ובפ' ר"ג איתא בעי רמי בר חמא הרי אמרו אמר ללבלר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה ה"ז גט מפני שבידו לגרשה ולאשה בעלמא לא מפני שאין בידו לגרשה יבמתו מאי תיקו. ופירשו התוס' דלאשה בעלמא לא טעמא כיון דאין בידו לגרשה בשעה שעשהו שליח אלמא בפירוש דבעינן שליחות לכתיבה. וכ"ת התם ה"ט משום דהוי מקנה לדבר שלב"ל וכ"כ התוס' בשם ר"י דהיינו דוקא למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל אבל למ"ד מקנה הוי גט כי היכי דמהני לענין שיחרור בלוקח עבד ע"מ לשחררו וכתב לו הרי גופך קנוי לך מעכשיו עכ"ד. דבריהם קשים לשמוע דהתם בעבד באותה כתיבה זכה מעכשיו העבד והוי דשלב"ל אבל הכא

אין כאן הקנאה ואם ירצה שלא לגרשה הרשות בידו. אחר כך מצאתי בירושלמי פ"ק דתרומות דפריך לרשב"ג דאמר פקח ונתחרש [הוא תורם ואחרים מקיימין על ידו וכן בגיטין כותב ואחרים מקיימין כתב ידו] ממתני' דמי שאחזו הרי שכתב בכת"י ואמר לסופר כתוב ולעדים חתמו אינו גט עד שישמעו קולו ומשני א"ר אבדומי בחרש אנן קיימין ואין שליחות לחרש ע"כ. ובמסכת נזיר גבי מי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד ומצי משוי שליח כתבו התוס' וההיא דר"ג ה"ט דכיון דאיהו לא מצי עביד השתא לא מצי משוי שליח. איברא דלפי זה קשה דהא קי"ל דיכולה אשה לומר לחברתה לושי לי קמח והפרישי לי חלה וטעמא דיש בידה להביא עיסה מגולגלת ולומר עיסה זו תהא חלה על הקמח לכשיהיה נילוש ואין זה דבר שלא בא לעולם כיון דבידה לעשות קרוי שפיר דשב"ל ואילו בפ' ר"ג בעי ליבמתו מהו ומאי קמיבעיא ליה והא בידו לבא עליה ולגרשה אלא ודאי כיון דהשתא לא מצי לגרשה לא מצי משוי שליח כיון דמחוסר מעשה לבא עליה ומחמת זה כתבו התוס' דגבי חלה נמי לא מהני. אמנם מצאתי ראיה לדין זה ממתני' דהאומר כתבו גט ותנו לאשתי שכותבין ונותנים והא בעינן שליחות לנתינה והשתא לא מצי עביד דעדין לא נכתב הגט וע"כ ה"ט כיון דבידו לעשותו קרוי שפיר דשב"ל וההיא דיבמתו אין בידו לבא עליה אם היא לא תרצה דאזיל ועקת לעלמא:

ולפי מה שהעלינו דצריך שליחות לכתיבה גם כן צריך ליישב מה שהקשינו לעיל ממגוייד או חולה שמשוי שליח לכתוב גט לאשתו ומי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד ומצי משוי שליח והכי אמרו גבי כהנים אי שלוחי דידן הוו מי איכא מידי דאנן לא מצי עבדי ומצינן לשוויי שליח. ולכאורה היה נראה לחלק דהתם ישראל לאו בני קרבנות נינהו כלל מה שאין כן הכא דחולה בר כריתות הוא והכי מחלק בגמרא פרק קמא דקידושין גבי עבד. אמנם צריך להבין עדין דבמסכת נזיר אמרינן מי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד השתא ומצי משוי שליח ומהאי טעמא לא מצי משוי שליח לאשה דהיא נשואה השתא וכן להפר נדרי אשתו דמי איכא מידי דהשתא לא מצי עביד ומצי משוי שליח ואמרו שם דסבירא ליה לר' יאשיה כמ"ד דאדם מצי מפר נדרי אשתו קודם שתדור:

איברא דהרמב"ם ז"ל כתב בהלכות נדרים דשליחות לא מהני משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו וכ"כ מהרי"ק, וצ"ע דלמה איצטריך להאי טעמא כיון דפסק כחכמים דאמרי דהאומר לאשתו כל הנדרים שתדורי עד זמן פ' דלא מהני משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו את שבא לכלל הקם בא לכלל הפר וע"כ לא איצטריך ר' יאשיה להאי קרא אלא משום דס"ל כר"א דמצי מפר כל שתדור. וע"כ היה נראה דס"ל להרמב"ם ז"ל דאדם מצי משוי שליח אפילו למאי דאיהו לא מצי עביד וה"ט משום דבר

הפרה הוא וכההיא דעבד. אבל זה אינו דבהלכות אישות פסקה הרמב"ם להההיא דנזיר ולא דמי להההיא דעבד דאמר עבד בר כריתות הוא ומשום הכי משוי שליח אע"ג דאיהו לא מצי לקבלו דהתם אין במעשה שום גריעות דהמעשה שהוא הגט יכול לאתעביד השתא וכיון דהמעשה יכול לאתעביד השתא מצי משוי שליח כיון דשייך הוא בגיטין מה שאין כן התם דמאי דלא מצי עביד הוא אינו משום גריעות דיליה אלא משום דאין המעשה בא לעולם וההיא דאיצטריך הרמב"ם ז"ל בנדרים דשליחות לא מהני לקרא אפשר דאיירי לנדרים שכבר נדר. אמנם עדין קשה דבפרק הגוזל עצים תניא ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר ופריך האי זקן או חולה ה"ד אי דמצי עביד עבודה עבודתה ועורה נמי תהוי דידיה ואי דלא מצי עביד עבודה היכי משוי שליח ומשני עבודה דכי עביד ע"י הדחק עבודה היא משוי שליח, ומאי קושיא דהא כי אמרינן מי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד לא משוי שליח היינו היכא דלאו בר עשיה הוא כלל כגון ישראלים דלאו בני קרבנות נינהו או היכא דהגריעות הוא במעשה כגון דהוי דשלב"ל:

פרק ו

הלכה ז

הראב"ד השיג ואם נתקיים בחותמיו ולא הוצרך לומר בפני נכתב למה אם הביאו פסול ע"כ. נ"ב נראה לי דטעמו של רבינו משום דאינו נאמן לומר שעשאהו שליח והו"ל ספק אם עשהו שליח או לא ואפילו יודה הבעל כמ"ש ה"ה פ"ט הלכ' ל"ב:

הלכה י

כתב ה"ה אבל אם א"ל הולך וכו' עד אמר אביי נקטינן שליח מתנה כשליח הגט למאי נ"מ להולך לאו כזכי וה"ה לתן. נ"ב ק"ל דבגמרא אמרו שליח מתנה כשליח הגט, ובמתנה כתב הרמב"ם דתן הוי כזכי. ועיין בהרשב"א פרק כל הגט דף ל"ו:

הלכה יא

כתב ה"ה שליח האשה וכו'. עד וזה דעת רבינו שהאריך בבאור הא לך גט כמו שאמרה ע"כ. נ"ב קאי באם אמר לו הולך ותן לה ולא אמר כמו שאמרה:

הלכה יד

כתב הראב"ד ז"ל דברים בגו שאם הביאו השליח ממקום שצ"ל בפ"נ ובפ"נ וכו'. נ"ב לא הבנתי זה דהא דשליח נאמן היינו משום דעדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן דמי וא"כ כל שלא קראו העדים הגט לא שייך לומר כן:

הלכה יח

כתב הר"מ ז"ל **יכול לבטל לזה שלא בפני זה ואפילו בפני ב' אחרים**. נ"ב רבי אירי לעיקר הדין והא קמ"ל דלא אמרינן מילתא דאיתעביד באפי עשרה צריכה אפי עשרה למישלפה וזהו דקאמר ואפילו בפני שנים אחרים וסובר הוא ז"ל דפלוגתא דרבי ורשב"ג בהכי הוא וכלישנא בתרא והשתא א"ש הא דכתב בסמוך ואפילו היו י' משבטלו וכו' דבהא לא פליג רבי ורשב"ג:

פרק ז

הלכה ב

הקשה בלח"מ לדעת רבינו כיון דלדעתו דכשהבעל מערער אינו גט מן התורה א"כ מה תירצו בגמ' ליבעי תרי מדאורייתא לא בעי קיום ורבנן הוא דאצרוך ומשום עיגונא אקילו א"כ כשבא בעל וערער למה אינו ערעור וסומכין על עד אחד שאמר בפני נכתב ונחתם וכו'. נ"ב הא דאמרינן עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן היינו היכא דליכא מערער אבל היכא דאיכא מערער לא וכ"כ רבינו בפרק זה. ועל פי זה נתיישב מ"ש הבכ"מ בהלכות עדות פ"ג ומשום הכי כל היכא דליכא מערער ובא השליח ואמר בפני נכתב ונחתם נאמן כבי תרי ושוב כשבא הבעל ומערער אינו נאמן:

פרק ח

הלכה א

כתב ה"ה וז"ל ובהלכות כתוב שם קשיא דרב אדרב דהכא פסק הלכה כר"י והתם בהמגרש אמר לאפוקי מדר"י ע"כ. נ"ב הא דקי"ל היינו כשכתוב התנאי בשטר אבל בע"פ לא, ועיין בפ' מי שאחזו:

כתב ה"ה ויש לה להנשא וכו' עד יש מי שסובר כדברי רבינו בע"מ והוא שיהא בידה לקיימו ומ"מ לא דחו הברייתא ע"מ שתתני לי מאתים זוז שאינו בידה לגמרי שאם הוא אינו רוצה לקבלם הגט פסול. נ"ב ונראה דרבי סובר כיון דאינו אלא פסול דרבנן לא חיישינן לשמא לא ירצה לקבל המעות, וכיוצא בזה כתב ה"ה בפ"ד מהלכות אישות, ועי' מ"ש ה"ה בפ' זה הלכה כ"א:

הלכה יח

כתב הרמב"ם ז"ל **הנותן גט לאשתו ע"ת שתתן לו מאתים זוז כו' עד ואין עד אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין**. נ"ב מכאן נ"ל דעדות מיוחדת בגיטין אינם מצטרפין:

הלכה יט

כתב ה"ה והאריך בזה ובסוף דבריו כתב וצ"ע ע"כ. נ"ב עיין בפ"ז מהלכות אישות דכתב ה"ה שכל האומר ע"מ שיהיה כן כיון שהיה פעם אחד נתקיים התנאי ועיין במהרי"ט ז"ל סימן מ':

פרק ט

הלכה ט

הקשה הרב בעל ל"מ ז"ל על תשובת הרי"ף שהביא ה"ה טובא. חדא דאמאי לא ניחוש שמא פייס הוא לה ובטלו שניהם התנאי של מאתים ע"כ. נ"ב עיין בתוס' בפ"ב (י"ח:) ד"ה חיישינן דלא חיישינן לזה אלא כשהיה הולך דלטובתה נתכוון ולא לצעורה וא"ש השתא ומחל לה התנאי וכ"כ הרא"ש:

באותו הלכה כתב ה"ה ז"ל וכן האומר לאשה זה מבואר שע"כ לא אמרו בגמרא אבל אמתני' הא לא אתא אלא כשאינו בעיר אבל כשהוא בעיר לדברי הכל חוששין ע"כ. נ"ב מדברי התוס' בפרק המביא תניין (גיטין דף י"ח ע"ב) נראה דכל שהוא עמה בעיר מסתמא מחמת קטטה קמכוין ולא להתפייס:

הלכה טז

כתב הר"מ ז"ל **שכיב מרע שכתב גט לאשתו וגירש ועמד אינו יכול לחזור שאין גיטו כמתנתו וכו'**. בפ' מי שאחזו אמר רב הונא גיטו של ש"מ כמתנתו ואם עמד חוזר ולית הילכתא כרב הונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה ע"כ. ובהאי מימרא רבו הפירושים דמדברי רש"י ז"ל נראה דהא דלא קי"ל כרב הונא היינו דוקא בסתמא שלא התנה כלום אבל באומר אם מתי דברי הכל אם עמד חוזר אפילו מת מאותו חולי והיינו דוקא כשהלך בלא משענת אבל אם הלך על משענתו אם אמר מחולי זה אומדין אותו אם מת מאותו חולי משום דמחולי זה קאמר אבל באומר אם מתי סתם גיטו גט. ושיטה אחרת יש דאפילו באומר אם מתי סתם אומדין אותו והוא דעת הטור והרמב"ם כמ"ש ה"ה בהל' זכייה. ונראה דטעמייהו הוי משום דבאומר אם מתי סתמא מחולי זה קאמר. אמנם יש חילוק בין סברת הרמב"ם לסברת הטור דלדעת הרמב"ם בכל גוונא בעי

אומדנא בין הלך במשענת בין הלך בלא משענת ולדעת הטור כל שהלך בלא משענת לא בעי אומדנא ואע"פ שחזר וחלה מחולי הראשון בטל הגט כיון שנתרפא שעה אחת. והתוספות אזלי לשיטה אחרת והעלו דאפילו באומר אם מתי מחולי זה בעי אומדנא גזירה שמא יאמרו כשמת מאותו חולי ורואים שהגט בטל יאמרו שאין התנאי גורם שהרי מת מאותו חולי אלא מיתה גורם ולכך לא הוי גט כשעמד ויש גט לאחר מיתה אבל השתא דעמד אינו חוזר כיון דמת מאותו חולי יאמרו שתנאי החולי גורם ולפי דבריהם בין הלך במשענת בין שלא במשענת בעי אומדנא אם מת מאותו חולי אלא שבהלך על משענתו בעי אומדנא משום דמחולי זה קאמר ושמא לא מת מאותו חולי ובהלך בלא משענת מדינא לא הוה בעי אומדנא דהרי כבר נתרפא שעה אחת ואפילו מת אח"כ מאותו חולי אלא דמשום גזירה דשמא יאמרו בעי אומדנא. ולפי זה באומר אם מתי סתם והלך על משענתו כיון דליכא עמידה לא בעי אומדנא. ובהלך בלא משענת ועדין לא הבריא לגמרי. נראה לכאורה דכיון דאיכא עמידה והרי נתרפא שעה אחת דבעי אומדנא דודאי כל האומר אם מתי סתמא כאומר מחולי זה קאמר ולאו תנאה דלעולם כמ"ש הרשב"א והר"ן ז"ל:

איברא דעדין יש לדקדק דלא ליבעי אומדנא באומר אם מתי ולא אמר מחולי זה דכיון דטעמא דבעינן אומדנא הוי משום גזירה דשמא יאמרו כשרואים שמת אח"כ מאותו חולי והגט בטל שאין התנאי גורם שהרי מת מאותו חולי. כל זה שייך באומר חולי זה אבל באומר אם מתי סתמא לא שייך האי גזירה כשרואים אותו עמד שהרי הכי התנו אם מתי והרי עמד שעה אחת. אמנם עדין איכא למימר זיל לאידך גיסא ולא ליבעי אומדנא ואפילו כי מת מחולי אחר ליהוי גיטא כל עוד שלא הבריא לגמרי דבשלמא באומר מחולי זה מחמת חולי זה קאמר וכל שנתרפא שעה אחת ומת אח"כ מחולי אחר מדינא נתבטל הגט דמחולי זה קאמר ולא מחולי אחר וגם לא שייך למיגזר, אבל באם מתי סתמא כל עוד שלא הבריא לגמרי אע"ג דנתרפא שעה אחת מאותו חולי מדינא לא נתבטל הגט דאם מתי סתמא כל עוד שלא יבריא כמו שהיה מקודם קאמר ולא אזלינן בתר אומדנא ולומר דכל שעמד חזר ביה מידי דהוי אמתנה דכל שעמד בטלה מתנתו וזו היא שיטת רבינו ירוחם:

הלכה יז

כתב הר"מ ז"ל **הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה וכו' אינו גט. אם לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או שנשכו נחש הרי זו ספק מגורשת.** וכן פסק בש"ע. ונראה דהחילוק בין רישא לסיפא דמחולי זה משמע מחמת חולי זה וכשאכלו ארי הרי לא מת

מחמת אותו חולי. ובאם לא יעמוד מספקא לן אם ר"ל אם לא יעמוד מחמת זה החולי או דילמא אם לא יעמוד מתוך אותו החולי קאמר. ולפ"ז מוכרח דכי אמרו אין אונס בגיטין הויא אפילו באונס דלא שכיח. ומן התימא על בעל הש"ע דבסימן קמ"ד פסק דאונס דלא שכיח חשיב אונס והיא סברת הטור ולפי מש"ל דדעת הרמב"ם והטור דאומר אם מתי סתמא הוי כאלו אמר מחולי זה ובעי אומדנא ה"ה אם אכלו ארי דלא הוי גט וכן אם אירע לו אונס דשכיח ולא שכיח. דהא לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דאפילו אונס דלא שכיח כלל אין אונס בגיטין כמ"ש ואפ"ה כל שאמר מחולי זה לא הוי גט וה"ט דמחולי זה קאמר והרי לא מת מחולי זה. ולפ"ז נראה דאפילו אם אירע אונס דשכיח ומת מחמת המאורע דלא הוי גט דלא שייך הכא לומר הו"ל לאתנויי דהא התנה בהיפך ופירש דלא קביל אונס אחר ולדעת הטור כל שאינו אונס דלא שכיח כלל הוי גט:

הלכה כג

כתב מרן בכ"מ ז"ל אמר כתבו ותנו גט לאשתי אחר השבוע וכו' עד ונ"ל שאפשר לומר שטעמו של רבינו שכל שהוא אחר השבוע אפילו מופלג לא נפיק מכלל אחר השבוע ע"כ. נ"ב צ"ע בפ"ג דנזיר אבעיא לן אמר הריני נזיר לאחר כ' יום ונזיר מעכשיו:

הלכה כה

ה"ה בסוף לשונו אבל כאן שאחר שנתיחד לא עשה כלום כבר נתבטל שליחותם ע"כ. נ"ב ק"ק דבס"פ מי שאחזו מייתי תניא כותיה דר"י ה"ז גיטך כ"ז שאעבור מכנגד פניך שלשים יום וכו' הואיל ולא נתייחד עמה ה"ז גט ולגט ישן אין חוששין כיון דלא נתייחד עמה דמשמע דאם נתייחד עמה לא נתבטל הגט ואע"ג דלא עשה שום מעשה אחר היחוד:

הלכה לב

כתב ה"ה אמר לסופר כתוב לי גט וכו' עד ואפילו יודה הבעל הויא לה ספק מגורשת ע"כ. נ"ב זה אינו דאם יודה הבעל הוי גט כשר אבל כשאינו מודה הוא דהוי ספק שמא לא שלחו הבעל:

הלכה לג

כתב הרמב"ם **האומר לשליח תן גט זה לאשתי במקום פ' וכו' עד תנהו לה ביום פ' ונתנו לה בתוך הזמן אינו גט**. נ"ב כתב המבי"ט ז"ל ח"א סימן קצ"א דאם נתנו אחר הזמן כשר יע"ש. וזה אינו דלעיל כתב רבינו הרי שאיחרו הזמן ונתנו לה ה"ז פסול:

פרק י

הלכה ג

כתב הכ"מ ז"ל וכן אם גירש את אשתו בגט פסול וכו'. עד אלא ודאי פשיטא דבספק קידושין לא שייך לומר שתצא והולד ממזר ע"כ. נ"ב עיין בפ' ט"ו מהלכות א"ב הלכה י' שכתב רבינו ז"ל וממזר ספק כגון הבא על האשה שנתקדשה ספק קידושין:

הלכה יב

כתב הר"מ ז"ל **המוציא את אשתו משום שם רע וכו' עד ומפני מה המוציא את זו לא יחזירה לעולם גזירה שמא תנשא לאחר וכו'**. נ"ב הוצרך לטעם זה דקלקול דלפי טעם זה צריכים שיאמרו לו דע שאין אתה מחזירה והיינו היכא דאמר לה מפני מה מוציאה. ועיין במהרש"ך בח"ב סי' כ"ו:

הלכה יח

כתב הרמב"ם ז"ל **נתייחד עמה בפני עדים אם היתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה שמא נבעלה והן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה לפיכך צריכה גט מספק**. נ"ב ראיתי מי שרצה לומר דבמוציא את אשתו משום זנות אע"פ דבעל בפני עדים אין לחוש לקדושין כיון דאין בידו להחזירה ע"כ. ואין נראה כן וראיה מההיא דאוקימנא מתני' דהמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דב"ש אומרים א"צ גט שני וב"ה אומרים צריכה גט שני דמיירי כשלא ראוה שנבעלה ובדאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה דב"ש סברי לא אמרינן הן עדי יחוד הן עדי ביאה דמשמע אם יש עדי ביאה צריכה גט שני וקאמר בירושלמי אר"י בר בון ב"ש כדעתהון דאינון אמרי לא יפטור אדם אשתו אלא א"כ מצא בה ערוה דמזוהמת היא לפניו ולפיכך א"צ גט שני אלמא דאפילו במוציא את אשתו משום זנות אי לאו טעמא דאית ליה דלא אמרינן הן הן עדי יחוד וכו' הוה מצרכה גט שני:

פרק יא

הלכה כב

כתב ה"ה ז"ל כבר כתבתי מחלוקת ר"י ור' יוסי באנוסה ומפותה ע"כ. נ"ב כן משמע בס"פ אלמנה לכ"ג ודו"ק:

פרק יב

הלכה כג

כתב ה"ה אם נשאת לאחד מעדיה וכו' עד הא דתנן לא ישא את אשתו אינו אלא בעד אחד אבל בתרי לא וכו'. נ"ב כלומר ליכא חשדא כיון דאין אדם חוטא ולא לו ומשום הכי מצטרף זה עם האחר ולית בהם אפילו חשדא וליכא למימר דהאי דנשאה כמאן דליתא וכיון דעדותו לא מהני לא יצטרף עם האחר ז"א דלית ביה אלא משום חשדא לבד וכל היכא דאיכא אחר עמו אף משום חשדא ליכא, ומ"ש הרב בלח"מ גם מה שיחס לר"ח כל דבריו צ"ע:

פרק יג

הלכה ג

כתב מרן ז"ל כי איבעיא לן בלא הוחזקה מלחמה ספיקא דרבנן ולקולא ע"כ. עיין רדב"ז דף י"ב ובפ"מ ח"א סי' י"א ומהרי"ט סי' נ"א דף נ"ו ע"א: